

In memoriam

Simon Cornelis (Siem) Langeveld

(10 juni 1936 - 19 september 2018)

Rinny E. Kooi

TREFWOORDEN

Amateurentomoloog, Amsterdamse Waterleidingduinen, veelpoot

Entomologische Berichten 80 (4): 147-149

Siem Langeveld werd geboren in 1936. Hij was weliswaar niet opgeleid als entomoloog, maar werd gerespecteerd vanwege zijn kennis over insecten. Zijn belangstelling voor de natuur werd gestimuleerd door de interesses van zijn zoon. Hij werd als vrijwilliger gids in het bezoekerscentrum van de Amsterdamse Waterleidingduinen. Door zijn kennis werd hij zelfs ingeschakeld bij het onderwijs over insecten bij de universiteit van Utrecht. Ook hielp hij bij voorlichtingsactiviteiten in de Leidse Hortus Botanicus. Siem kreeg grote belangstelling voor kevers – met name lieveheersbeestjes en haantjes – die hij ook ging verzamelen. Zijn collectie staat nu in Naturalis. In 1985 werd hij lid van de Nederlandse Entomologische Vereniging, waar hij actief werd in de sectie Everts. Daarnaast werd hij actief lid van de Landelijke Insectenwerkgroep van de KNNV. Toen hij 40 jaar vrijwilliger in de Amsterdamse Waterleidingduinen was, werd een terreintje waar hij een harkwespkolonie had ontdekt tot het ‘Langeveldje’ gedoopt. Hij stierf op 19 september 2018 op 82 jarige leeftijd.

Opleiding en werk

Op 19 september 2018 stierf na een kort ziekbed Siem Langeveld. Hij was entomoloog in hart en nieren. Siem werd geboren in Hillegom. Hij groeide op nabij Vogelenzang in een omgeving waarin volop bloembollen werden gekweekt. Na de lagere school gingen de jongens meestal direct bij bollenkwekers aan het werk. Siem hield absoluut niet van dat werk. Tijdens de oorlogsjaren had Siem mensen uit Amsterdam, die op zoek waren naar voedsel, al horen praten over de ambachtsschool in Amsterdam. Zijn ouders gaven hem tegen het advies van de bovenmeester in toestemming om daar verder te leren. Hij ging in Amsterdam naar de katholieke Ambachtsschool Don Bosco, waar hij in aanraking kwam met de techniek.

Na zijn opleiding op de ambachtsschool ging Siem in Amsterdam als amanuensis werken op het fysiologisch laboratorium van de Universiteit van Amsterdam. Zijn technische vaardigheden werden daar groter en zo leerde hij onder meer werken met een roettrommel, een instrument waarmee de hartslag van een kikker kon worden vastgelegd. Naast dit werk volgde hij de opleiding aan de Leidse instrumentmakers School. Hij leerde daar ook glasblazen, een vaardigheid die nuttig was voor het maken van elektrodes. Die opgedane kennis kon hij later uitstekend gebruiken toen hij zich ging verdiepen in de entomologie. Hij leerde ‘priegelen’ en werd daardoor uiterst bekwaam in het prepareren van insecten.

Natuurlijefhebber

De sluimerende belangstelling voor de natuur van Siem bloeide op toen zijn zoon Kees ook veel belangstelling daarvoor bleek te hebben. Siem had met name belangstelling voor de entomologie. In het bezoekerscentrum De Duyvetil van de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD) kweekte hij mieren

en sint-jacobsvlinders *Tyria jacobaeae* om het publiek met de levenscyclus van insecten bekend te maken. Gaandeweg ging zijn belangstelling steeds meer uit naar kevers, vooral naar lieveheersbeestjes en haantjes. Dat leidde er toe dat hij die ging verzamelen. Zo bouwde hij een grote, interessante collectie op. Hij was een echte autodidact die zich ontwikkelde tot deskundig entomoloog (figuur 1).

In 1973 was Siem natuurgids geworden in de AWD. Hij woonde in Hillegom, dus dichtbij dit gebied. Het werk als gids paste precies bij hem. Hij was zeer toegankelijk voor belangstellenden, had een sociaal brede ontwikkeling en hielp mensen graag. Didactisch waren zijn presentaties zo goed dat ook ‘gewone’ mensen alles goed konden begrijpen. In het bezoekerscentrum van de AWD hielp hij ook met de opbouw van insectentoonstellingen. Hij maakte zelfs een groot model insect om aan bezoekers de bouw van een insect uit te leggen.

Entomologisch veldwerk

In 1985 werd Siem lid van de Nederlandse Entomologische Vereniging (NEV). Binnen deze vereniging werd hij actief in de sectie Everts. Daarnaast werd hij lid van de Landelijke Insectenwerkgroep (LIW) van de KNNV. Siem was van 1996 tot en met 2000 de penningmeester van de LIW. Tijdens de voorjaars- en najaarsexkursies (figuur 2) van de LIW waren Siem en Wiet Fliervoet (1936-2015) vooral het aanspreekpunt voor beginners. Vanwege zijn enorm brede kennis kon hij veel beginners en ook gevorderden helpen en dat deed hij met plezier. Het was vooral zijn bereidwilligheid om anderen te betrekken bij de waarnemingen die hem tot een zeer gewaardeerd LIW'er maakte.

In 2013 werd gevierd dat Siem 40 jaar vrijwilliger gids in de Amsterdamse Waterleidingduinen was. Op zondag 21 juli 2013 werd hier tijdens de radio-uitzending van VARA's 'Vroege

1. Siem Langeveld in de Amsterdamse Waterleidingduinen in 2009. Foto: Henri Langeveld

1. Siem Langeveld in the dune area 'Amsterdamse Waterleidingduinen' in 2009.

Vogels' aandacht aan besteed. Enige jaren daarvoor had Siem in de Amsterdamse Waterleidingduinen de verrassende ontdekking gedaan van een kolonie harkwespen *Bembix rostrata*, een bijzondere soort die zich sindsdien ook op andere plaatsen in de AWD gevestigd heeft. Als eerbetoon aan hem werd het terrein met de harkwespkolonie in 2013 'Siems Langeveldje' gedoopt.

Naast de harkwespe vond Siem ook andere nieuwe soorten voor de AWD, zoals in 2014 tijdens een struinctocht onder de schors van een esdoorn een zeldzame keverssoort: de *Corticus unicolor*. En in 2017 werden in de AWD voor het eerst de zeldzame kevers *Prasocuris junci* en *Bolitophagus reticulatus* aangetroffen. Voor de begrazing van de duinen werden koeien in de AWD geïntroduceerd. Hun vlaaien waren een prachtig studieonderwerp voor mensen zoals Siem. In de jaarverslagen van de AWD werd natuurlijk melding gemaakt van de vondsten van talloze mestkeverssoorten.

Educatie

Henri Groeneveld, als bioloog werkzaam bij de universiteit van Utrecht, vroeg Siem als hulp bij een cursus over insecten aan 2e en 3e jaarstudenten. Siem had de noodzakelijke kennis en Henri Groeneveld de noodzakelijke onderwijsbevoegdheid. De studenten moesten demonstratiedozen maken waarbij de plastic verpakking van Ferrero Rocher-chocolade goed gebruikt kon worden. Een praktische vondst van Langeveld.

Siem werd ook vrijwilliger in de Leidse Hortus Botanicus. Daar kon men zijn kennis goed gebruiken. Hij verzorgde er rupsen en poppen van vlinders in de tropische kassen. Regelmatig gaf hij les tijdens een bijeenkomst van de Museum Jeugd Universiteit. Omdat Siem geen universitaire opleiding had, trad zijn zoon Kees dan op als de bevoegde docent. Daarnaast hielp Siem af en toe tijdens het wetenschappelijk botanisch tekenen waar hij dan vertelde over de bouw van de insecten die de bevruchting van de bloemen verzorgen. Op de imkerdagen was hij ook actief aanwezig als 'insecten verhalenverteller'.

Tot slot

In de loop der jaren was de studeerkamer van Siem thuis veranderd in een entomologiewerkplaats, voorzien van collectiedozen, geschikte verlichting, optiek, prepareermogelijkheden en een prachtige collectie boeken. Met behulp van water, afwasmiddel, gum en papier, pincetten, scharen, en dergelijke was hij daar – in grote rust – bezig met het opzetten van insecten. De opgezette insecten werden voorzien van de wetenschappelijke naam, de vindplaats en de naam S.C. Langeveld en

2. Siem Langeveld tijdens een excursie in 1994. Foto: Koos van Brakel

2. Siem Langeveld during a field trip in 1994.

werden vervolgens in een insectendoos geplaatst. Zo bouwde Siem een grote, bijzondere collectie op. Kort voor zijn overlijden is zijn collectie naar Naturalis gegaan. Dat heeft hem wel pijn gedaan, omdat het er op leek dat zijn hele leven uit zijn huis vertrok.

De naam Siem Langeveld kwam diverse keren boven publicaties te staan als medeauteur. Hij publiceerde mee over lieveheersbeestjes, mestkevers, enzovoort. Op 6 september 1997 ving Siem een vrouwtje van de zweefvlieg *Merodon caucasicus* in een tuin in Hillegom. De larven van veel *Merodon*-soorten leven in bloembollen. Kort voor het overlijden van Siem in 2018 werd daarover gepubliceerd in de Entomologische Berichten van september onder de titel 'Tweede vondst van *Merodon caucasicus* in Nederland (Diptera: Syrphidae)' met als auteurs J.T. Smit & S.C. Langeveld.

Het is bijna niet op te noemen wat Siem allemaal als entomoloog verrichtte. De LIW waarin Siem actief was had een tijdschrift met de naam Veelpoot. Dit is het blad van de LIW dat drie keer per jaar uitkwam. Gezien de variatie aan bezigheden die Siem verrichtte kunnen we stellen dat Siem zelf een entomologische veelpoot was. Siem kan volgens mij worden genoemd als een voorbeeld van de deskundige amateurentomologen die de NEV rijk is, een kostbaar bezit van de vereniging! Zijn entomologische erfenis is indrukwekkend. Zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen, even als veel entomologen, zullen hem missen. Laten we hopen dat zij allen veel kostbare, dierbare herinneringen aan Siem zullen bewaren.

Summary

In memoriam Simon Cornelis (Siem) Langeveld (June 10, 1936 - September 19, 2018)

Siem Langeveld was born in 1936. Although he was not trained as an entomologist, he was respected for his knowledge of entomology. His son inspired his interests in nature. He became a volunteer guide in the visitor center of the dune area 'Amsterdamse Waterleidingduinen' in 1973. With his knowledge and practical skills, he also contributed to a course on insects at Utrecht University, and assisted in educational activities in the Leiden Hortus Botanicus. Siem Langeveld became particularly interested in beetles – especially Coccinellidae and Chrysomelidae – which he also collected. His collection is now housed at Naturalis Biodiversity Center. In 1985, he joined the Netherlands Entomological Society, where he became active in the 'sektie Everts'. In addition, he became an active member of the National Insect Working Group of the Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging. To celebrate that he was a volunteer in the Amsterdamse Waterleidingduinen for 40 years, the area where he had discovered a colony of *Bembix rostrata* was named the 'Langeveldje'. He passed away on September 19, 2018, at the age of 82.

Rinny E. Kooi
Instituut Biologie Leiden
rinnyekooi@hotmail.com